

Przystanek historia

<https://przystanekhistoria.pl/pa2/teksty/103822,Agent-czy-tylko-repatriant-Roman-Rudkowski-1898-1954.html>

Roman Rudkowski wraz z żoną Aliną (pierwsza od prawej), prawdopodobnie w 1947 r. Fot. z zasobu AIPN

BIOGRAM / BIOGRAFIA

Agent czy tylko repatriant? Roman Rudkowski (1898-1954)

Autor: ANNA MARCINKIEWICZ-KACZMARCZYK
17.10.2023

Pułkownik Wojska Polskiego, cichociemny – podejrzany o współpracę z wywiadem emigracyjnym i inwigilowany w Sprawie Operacyjnej kryptonim „Rudy”.

Roman Rudkowski walczył w wojnie polsko-bolszewickiej, podczas której brał udział w zajmowaniu Wilna. W 1939 r. walczył w kampanii wrześniowej, a po agresji sowieckiej, w dniu 17 września 1939 r., przekroczył granicę polsko-rumuńską.

Cichociemny

W październiku dotarł do Francji, gdzie współtworzył Polskie Siły Powietrzne. Potem został przerzucony do Wielkiej Brytanii, gdzie dowodził 301. Dywizjonem Bombowym Ziemi Pomorskiej.

Od połowy 1941 roku służył w Oddziale VI Sztabu Naczelnego Wodza. Od października 1941 roku był oficerem łącznikowym Oddziału VI przy brytyjskim 138. Dywizjonie Specjalnym, a od marca 1942 roku także kierownikiem referatu łączności lotniczej (operacji zrzutowych) w Wydziale „S” (technicznym) Inspektoratu Polskich Sił Powietrznych.

Roman Rudkowski. Fot. z zasobu

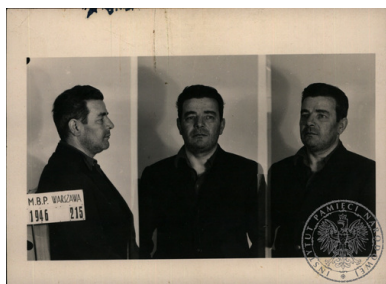
AIPN

W styczniu 1943 r. został zrzucony na teren kraju w ramach akcji „Brace”, a w lutym wyznaczono go szefem Wydziału Lotnictwa Oddziału III Operacyjnego sztabu Komendy Głównej AK.

Roman Rudkowski był także kurierem dowódcy AK i Delegatury Rządu na Kraj. W czerwcu 1944 r. ponownie przydzielono go do Oddziału VI Sztabu NW, a następnie, w październiku tego roku, został znów zrzucony na teren kraju jako emisariusz szefa Sztabu NW. Dowodził wówczas Wydziałem Lotnictwa Oddziału III Sztabu KG AK. Po rozwiązaniu AK zajmował się likwidacją Wydziału Lotnictwa.

W szponach bezpieki

W marcu 1945 r. Rudkowski został aresztowany przez wywiad radziecki *Smiersz*, a następnie przekazany UB w Łodzi. Od marca do kwietnia 1945 r. był przesłuchiwany, a w dniu 14 czerwca 1945 r. osadzono go w areszcie i wszczęto przeciwko niemu śledztwo, podejrzewając go o współpracę z wywiadem emigracyjnym. Rudkowski nie zaprzeczał, że służył w AK, ale nigdy nie przyznał się do prowadzenia działalności szpiegowskiej po wojnie.

Zdjęcie sygnalityczne Romana Rudkowskiego, 1946 r. Fot. z zasobu AIPN

Rok później, w czerwcu 1946 r., śledztwo umorzono i 3 lipca 1945 r. Rudkowskiego zwolniono z więzienia.

W okresie intensyfikacji represji, w latach 1949-1956, Roman Rudkowski zdając sobie sprawę z faktu, że może zostać aresztowany opuścił nielegalnie kraj. Przebywał w Londynie, gdzie w 1953 r. zmarł.

W ostatniej chwili

Jego obawy były uzasadnione, gdyż w Sekcji II Wydziału II MBP już w lutym 1949 r. ponownie zaczęto

interesować się jego osobą i w 1949 r. wszczęto Sprawę Operacyjną krypt. „Rudy”.

Inwigilację Romana Rudkowskiego prowadzono zarówno w ramach tej sprawy, jak i sprawy Rozpracowania Obiektowego „Centro”, skierowanej przeciwko wszystkim osobom zatrudnionym w Oddziale VI Sztabu Naczelnego Wodza.

Roman Rudkowski. Fot. z zasobu

AIPN

Z rozpracowania Romana Rudkowskiego zrezygnowano w sierpniu 1955 r. Wydano wówczas postanowienie o zakończeniu i przekazaniu sprawy do archiwum ewidencji operacyjnej, gdzie napisano, że Rudkowski, który

„zbiegł z kraju za granicę, gdzie wg informacji „Dziennika Polskiego” w 1953 r. zmarł”.

Organa bezpieczeństwa, prowadząc inwigilację Rudkowskiego, cały czas podejrzewały go o współpracę z „obcym” wywiadem, na niekorzyść Polski Ludowej, ale nigdy nie zdobyły na to wiarygodnych dowodów. Warto zaznaczyć, że zgodnie z opiniami niektórych badaczy, które można znaleźć w literaturze przedmiotu, mógł on pracować dla CIA, jednocześnie udając agenta KGB.

* * *

W zasobie Archiwum IPN znajdują się akta SO „Rudy”, oznaczone sygn. IPN BU 0259/60 t. 1 i t. 2, zawierające materiały zgromadzone przez bezpiekę w związku z inwigilacją Romana Rudkowskiego.

Roman Rudkowski wraz z żoną Aliną (pierwsza od prawej), prawdopodobnie w 1947 r. Fot. z zasobu AIPN

Więcej interesujących materiałów na profilu **Archiwum IPN**

COFNIJ SIĘ